

עדותו של יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון הה"כ חיים צדוק

אתה מצהיר בהן צדק לומר את האמת.	<u>הינ"ד אברנט:</u>
אני מצהיר בהן צדק לומר את האמת.	<u>צדוק:</u>
אתה יודע שהדיון סודי נעדותך סודית.	<u>אברנט:</u>
כן.	<u>צדוק:</u>
אתה עורך דין לפי מקצועך וחבר כנסת ממתי?	<u>אברנט:</u>
מ-1959.	<u>צדוק:</u>
והיית פעם שר המסחר והתעשייה, מתי זה היה?	<u>אברנט:</u>
מיוני 1965 עד נובמבר 1966.	<u>צדוק:</u>
ממתי אתה יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון?	<u>יריין:</u>
מראשית תכנסת השביעית - מנובמבר 1969.	<u>צדוק:</u>
היית חבר בוועדה גם קודם?	<u>נבנצאל:</u>
כן - מנובמבר 1964 עד יוני 1965. ביוני 1965 צורפתי לממשלה. כשעזבתי את הממשלה בנובמבר 1966 חזרתי לוועדת החוץ והבטחון כחבר. בנובמבר 1969 נבחרתי כיושב-ראש.	<u>צדוק:</u>
אנו רצינו לשאול אותך מה התפקיד שממלאת ועדת חוץ ובטחון ככל הנוגע לאחריות לבטחון המדינה, כולל המידע שאחס מקבלים, באיזה מידה אתם משפיעים על החלטות של הממשלה כעניין זה או הביקורת על הממשלה כעניין זה?	<u>אברנט:</u>

צדוק:

ועדת החוץ והבטחון היא חת מחשע הועדות
הקבועות של הכנסת. מבחינת מעמדה לגבי הנושאים

של חוץ ובטחון היא אינה שונה ממעמדה של כל ועדה קבועה אחרת לגבי
הנושאים שבהם הועדה עוסקת. היא עוסקת בכל אותם הדברים שעוסקת כל ועדה.
דהיינו, בחקיקה הנוגעת לענייני בטחון כמו - חוק שירות בטחון, אישור
חקיקת משנה שמחייבת אישור ועדת חוץ ובטחון לפי החוק, והצעות לסדר היום
שהכנסת מעבירה לה.

ההבדל בין הועדה הזו לבין ועדות אחרות הוא אולי

בכך שבגלל זה שהנושאים של ענייני בטחון רבים מענייני חוץ הם נושאים
שהם סודיים ואי אפשר לדון בהם בפומבי, הועדה ממלאת לגבי נושאים אלה
כמידה מסוימת גם את התפקידה של הכנסת כולה. מפאן הכיננוי שנוהגים לכנות
אותה "כנסת זוטא" לענייני חוץ ובטחון.

לפי הסדר שקיים מראשית הכנסת הזו, הסדר שנעשה

מראשית הכנסת הזו בין ש הבטחון וכיני, מופיע לפנינו בממוצע אחת לחודש
ראש אמ"ן ונותן לנו סקירה מודיעינית ואחרי הסקירה שאנו שומעים מפיו,
חברי הועדה שואלים אותו שאלות והוא משיב על השאלות ששואלים חברי הועדה.
יש הסדר דומה לגבי הרמטכ"ל גם כן בממוצע אחת לחודש, לעתים יותר רחוקות
מופיע לפנינו, אבל גם כן באופן סדיר, אלוף גזית שהוא המתאם את הפעולות
בשטחים. המתכונת של הפגישות עם הרמטכ"ל, ראש אמ"ן ואלוף גזית
הן פגישות אינפורמטיביות. כלומר, אין אנו מתווכחים או מחדיינים אתם;
אנו שומעים, ושואלים שאלות להבהרה. הדיונים, הויכוחים, הם עם שר הבטחון
ועם ראש הממשלה, שגם הם מופיעים באופן סדיר לפני הועדה, גן כן בקירוב
אחת לחודש.

אחת לחודש?

אגרנט:

בקירוב אחת לחודש.

צדוק:

כערך
 צדוק שר הבטחון נדמה לי טופיע יותר טראש הכמשלה. לא, /אותו מספר.

מחוץ לענינים שיש לוועדה סמכות לפי החוק, כלומר חקיקה, אישור צווים

וחקנות - חקיקה משנה שהועדה מוסמכת לאשר אותם על פי חוק, וגיבוס

מסקנות לגבי ענינים ספציפיים שהכנסת מעבירה לה כהצעות לסדר היום -

דנה בהצעות שהכנסת מעבירה לה?

אגרנט:

כן, יש מוסד פרלמנטרי של הצעות לסדר היום.

צדוק:

הועדה מקיימת דיונים על כל כגוון הבעיות של

עניני חוץ ובטחון, אבל אין לה סמכות של הכרעה.

לגבי תקציב בטהון יש לה תפקיד?

נבנצאל:

לגבי תקציב הבטחון הועדה הזו יושבת כפורום

צדוק:

משותף עם ועדת הכספים והפורום המשותף הזה של

שתי הועדות הוא הכנסת לענין תקציב הבטחון. כלומר, בתקציב הבטחון

שהכנסת מאשרת מופיע רק סכום כולל של תקציב הבטחון, האישור המפורט של

תקציב הבטחון נחון בידי פורום משותף של שתי הועדות וזה על פי חוק

התקציב.

זאת אומרת פרטי התקציב הועדה המשותפת מאשרת למעשה?

אגרנט:

נכון.

צדוק:

זה לפי החוק? חוק התקציב?

אגרנט:

לפי חוק התקציב, שיש בו סעיף, סעיף 6 משמע-

צדוק:

לחוק התקציב לשנת הכספים 1973 - אבל סעיף דומה

טופיע מזה שנה בשנה בחוק בתקציב ונאמר בו: "הסכום התקציב בסעיף הוצאה 15

צדדים צדוק.

משרד כסחון, יקרא להלן תקציב הכסחון. חלוקתו של תקציב הכסחון לסעיפי משנה ולפרטי הוצאה, תיקבע לפי הצעת הממשלה על ידי ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והכסחון של הכנסת". זו ההוראה המהותית.

אלה המליאות של שתי הועדות האלה, או ועדות

לנדוי:

משנה?

הדיון הזה נערך בצורה אנלוגית לדיון לתקציב

צדוק:

כולן בכנסת. המליאה של שתי הועדות האלה

ממלאה את הפונקציה שהכנסת במליאתה ממלאה לגבי התקציב ככללותו ולגבי שאר המשרדים; אחרי הקריאה הראשונה הזאת כפורום המלא נבחרת מתוך שתי הועדות ועדה משנה מצומצמת יותר, והיא ממלאה לגבי תקציב הכסחון את הפונקציה של ועדת הכספים לגבי התקציב כולו.

אתה אומר שהועדה המשותפת ממנה מתוך ---

אברנט:

ממנה מתוכה, מחברי שתי הועדות,

צדוק:

זאת אומרת, מתוך שתי הועדות מתמנית ועדת משנה.

אברנט:

מה היא עושה?

היא ממלאה לגבי ~~התקציב~~ תקציב הכסחון את אותה

צדוק:

הפונקציה שועדת הכספים ממלאה לגבי התקציב כולו,

ולגבי תקציב שאר המשרדים. כלומר, אחרי קריאה ראשונה כפורום המלא

היא דנה בפרטים ומחזירה את זה לקריאה סופית שוב לפורום המלא.

מי יושב-ראש ועדות המשנה?

נבנצאל:

יושב-ראש ראש ועדת הכספים הוא היושב-ראש של

צדוק:

הפורום המשותף, וגם של ועדת המשנה.

אגרנט: אז הפרוצדורה היא כך - יש ועדה משותפת הסורכבת מהכרי ועדה הכספים והכרי ועדת החוץ והכסחון; היא ממנה ועדת משנה מבין חבריה, היא קובעת את פרטי התקציב, מחזירה את הצעתה לוועדה המשותפת. הועדה המשותפת היא שסוכמת את ידיה או מסכמת את ההצעה, וכעצם זה סופי פרט לכך שהסכום הכולל לא דיון בפרטים הוא שהכנסת משרת אותו.

צדוק: נכון. בשלב הראשון לגמדי, לפני שמליאת הועדה, הפורום הטלא מעביר את התקציב לצעדת המשנה, הפורום אומר לקיים מעין קריאה ראשונה של התקציב.

אגרנט: של הועדה המשותפת?

צדוק: כן.

אגרנט: מחזירה לוועדת המשנה, מעבדה לוועדת המשנה, ועדת המשנה מעבירה את זה לפורום המלא לקראת סופית.

אגרנט: זה מבחינת התקציב. אבל בכפוף לכך, למעשה ועדת החוץ והכסחון זה רק מין מוסד שמקבל אינפורמציה, לא משפיע על שום הכרעות העומדות.

צדוק: זה מוסד שמקבל אינפורמציה, שמקיים דיונים על עניני חוץ ובטחון עם חברי הממשלה הנוגעים לענין; זה המוסד שבו מיוצגת האופוזיציה, ולפני המוסד הזה אחראית הממשלה על עניני חוץ ובטחון. כלומר, הממשלה אחראית על עניני חוץ ובטחון בפני הכנסת, אבל באותם ענינים שאי אפשר לדרן הם במליאת הכנסת, הכנסת מפעילה את סמכות הפיקוח שלה על הממשלה באמצעות המוסד הזה בעניני חוץ ובטחון. אבל במקום שקובע את המדיניות ומחליט את ההחלטות האופרטיביות בענינים אלה, כמו בכל ענין אחר לפי הקונסטיטוציה שלנו, הוא הרשות המבצעת.

לפני כן - או

מ.י.

ועדת החקירה - 6.1.74

ישיבה סה' - בבוקר

ח.י. צדוק:

נבנצל: אבל כמובן בדיונים על התקציבים מדברים על הצטיידות, על מדיניות גיוסים, הרבה דברים מהותיים נדונים במסגרת הדיון על התקציב.

ח.י. צדוק: כן. במסגרת הדיון על התקציב חל איזה שינוי בזמן האחרון, דוקא בשנה האחרונה. אני נוכחתי כמשך הזמן שאם הוערה

רוצה לכסות את כל השטח של תקציב הבטחון, היא אינה יכולה לקיים דיון משמעותי. ואז הצעתי ליושב-ראש ועדת הכספים, וסיכמנו יחד, שמדי שנה בשנה נברור לנו נושאים אחדים שבהם ננסה לדון יותר לעומק. ובפעם האחרונה בחרנו את נושא ההצטיידות, את נושא כוח האדם ואת נושא הבינוי, תכניות כינוי. אבל הכוונה לפקודת לא הייתה שאלת יהיו נושאי הקבע. ייתכן שבשנה הבאה היינו שמים את הדגש על חלק מהנושאים האלה ועל נושאים אחרים.

לסקוב: האם ישנם סעיפי חוק גיוס מילואים שמחייבים אישור ועדת החוץ והבטחון לפני או אחרי מעשה?

ח.י. צדוק: כן. מה שאני זוכר, לפי חוק שירות בטחון, מה שקוראים שירות מילואים מיוחד, כלומר לא שירות מילואים כימים כתיקונם...

לסקוב: צו 8.

ח.י. צדוק: כן... מחייב אישור ועדת החוץ ובטחון אחרי מעשה המעשה. ההוראה בחוק היא שהצד נכנס לתוקפו עם הינתנו, ותוקפו פג

כעבור תקופה מסוימת, נדמה לי 14 יום, אינני בטוח, ... לסקוב: שבועיים, נדמה לי.

ח.י. צדוק: כן, אלא אם הוא אושר על-ידי ועדת החוץ והבטחון חוץ מועד זה.

יש עוד ענינים בחוקים, חקיקת משנה, המחייבת אישור ועדת החוץ

והבטחון.

ועדת החקירה - 6.1.74

ישיבה כה' - בכוכר

כ.י.

ח.י. צדוק:

האם משרד המשפטים ערך פעם איזה ריכוז של הסמכויות של הועדה?

נבנצל:

אני זוכר שמשרד המשפטים ערך פעם ריכוז של הסמכויות של

ח.י. צדוק:

כל הועדות, והועדה הראשונה במעלה מבחינה זן היתה תמיד

ועדת הכספים. וערה חוץ ובטחון, יחסית לוועדות אחרות, אין לה סמכויות

סטטוטוריות רבות. גם פעולת החקיקה שלה איננה פעולה מקיפה.

בחקופה שקדמה להחיסמה, מה המידה שעמדתם על האפשרות של...

היו"ר אגרנט:

אני רוצה לשאול עוד שאלה בנושא של סדרי העבודה של הועדה.

נבנצל:

חוץ מנושא הבטחון יש לכם גם נושא החוץ.

נכון.

ח.י. צדוק:

שר החוץ גם מופיע בפני הועדה.

נבנצל:

שר החוץ מופיע בפני הועדה באוהה תכיפות כמו ראש הממשלה

ח.י. צדוק:

ושר הבטחון, אולי לעתים יותר חכופות אפילו. לקראת הישיבה

הזאת ביקשתי לכדוק, ונחכרר לי שער מלחמת יום הכיפורים, במשך הכנסת השביעית,

היו לנו 37 ישיבות עם ראש הממשלה, 38 עם שר הבטחון, ו-50 ישיבות עם שר

החוץ.

האם הועדה יכולה להתייחס בדיון עם שר החוץ, גם לדיונים

נבנצל:

שהיו נגיד עם ראש אמ"ן? האם היא יכולה לשאול אותו

משהו על זה?

הועדה וחבריה רואים את עצמם חופשיים לשאול כל שאלה שנוגעת

ח.י. צדוק:

לעניין, מחוץ לעניינים אופרטיביים ספציפיים לעתיד לבוא,

ובמידה מסוימת אופרטיביים ספציפיים לגבי העבר. למשל הועדה לא חשאל

שאלות בנוגע לזיהוי מקורות מידע, והיא תתפק בזה שהיא חשמה את הכירע

ואת ההערכה, בעיקר את ההערכה, המבוססת עליו.

ס.י.

ועדה החקירה - 6.1.74

ישיבה כה' - כנוקר

ח.י. צדוק:

היו"ר אברנט: היא לא תשאל שאלה ביהם לשיב מקורות המידע או ביהם למקורות המידע?

ח.י. צדוק: כיהם למקורות.

יריין: אבל המבנה, הפיקוח על המבנה ועל האחריות של משרד החוץ,

זה כן בסמכות הועדה הזאת, או היא עוסקת אך ורק במדיניות

עצמה?

ח.י. צדוק: אני חושב שהפיקוח...

יריין: למשל מינויים, מינויים לרוגמה, במשרד החוץ.

ח.י. צדוק: הסמכות למנות היא בידי שר החוץ, כאישור הממשלה. המינויים

אינם מובאים ואינם טעונים אישור. כחלק מהפיקוח על פעולות

הממשלה יכול חבר הועדה או יכולה הועדה לשאול שאלות וגם למחות ביקורת על

מינוי זה או אחר. אבל היא אינה יכולה להשפיע על המינוי.

יריין: אז מבין שאנחנו עדיין חוזרים להתרכז בבעיות של סמכויות,

עוד לפני המידע. אז אשלים פה את תשאלה. באופן

קונקרטי, נאמר ועדה הכספים או הועדה המשותפת - אולי זה אפילו פורום יותר

נכון - כאשר רוצים לבדוק את המבנה של משרד החוץ מבחינה פונקציונלית,

כהתאם לפונקציות שלו, אז הועדה המשותפת לפהות, או ועדה הבטחון...

ח.י. צדוק: אתה אמרת משרד החוץ?

יריין: אני מדבר על משרד החוץ. האם נכנסים גם לבעיה של המבנה

של המשרד, אם הוא מסוגל לבצע את הפונקציות שלו?

ח.י. צדוק: בנקודה זו יש הבדל בין משרד החוץ ובין משרד הבטחון. כי

העילה לכדיקת המבנה וההזדמנות לכדיקת המבנה לגבי משרד

הבטחון היא הדיון בתקציב. התקציב של משרד החוץ אינו נדון באותה דרך מיוחדת

שתיארתי אותה עד עכשיו, אלא הדיון בו הוא בדרך הרגילה, כמו בכל משרד אחר.

ועדת החקירה - 6.1.74

דשיבה טה' - בכור

ט.י.

ח.י. צדוק:

יריין: זה בדיוק לקראת מה שאני מוביל. בתוך משרד החוץ יש גוף

מסודים שנקרא החקר, שלאזכיר יש כמה מההיבטים של כביכול

עניני סודיות מסויימים, שבגללם, הן מבחינה חקציבית והן מבחינה אחרת, לא

ניחן לדון על העניין במליאה הכנסת. לכן אני שואל. אז אשאל עכשיו באופן

קונקרטי: אתם ידעתם על קיום של מחלקת חקר במשרד החוץ? יש דבר כזה.

ח.י. צדוק: כעניין זה אינני יכול להשיב בשם הועדה; אני יכול להשיב

בשמי. אני ידעתי.

יריין: לא, אני מדבר על הועדה. טוב, כיושב-ראש הועדה?

ח.י. צדוק: כן. אני ידעתי שיש מוסד כזה.

יריין: הועדה לא ידעה? או העניין לא נדון בה?

ח.י. צדוק: אני אינני זוכר, במשך ארבע השנים האחרונות, שהעניין

הזה נדון ספציפית בוועדת החוץ והבטחון. לכן אינני אומר

בכחחון שהועדה כועדה ידעה.

יריין: טוב, בשבילי הידיעה האישית שלך חשובה, אבל אתה הלא יושב

פה סוף סוף כיושב-ראש ועדה, ואתה אומר שהועדה כועדה, למשל

כבעיה זאת, לא רנה.

ח.י. צדוק: לפי מיטב זכרוני - לא.

יריין: טוב, זה מעניין. מפני שלמחלקת החקר הזאת היה צריך להיות

תפקיד מסויים מבחינת מודיעין, לפחות מבחינת הערכת מודיעין

מסויימת. האם אתה או אתם נכנסתם פעם לחוץ הבעיה, האם היא מסוגלת לבצע את

תפקידה, או אם היא ככלל בנויה כדי לבצע את תפקידה? אני כבר לא נכנס למשל

לשאלה, אינני יודע אם בפני הועדה זה הובא אי-פעם, או בפניך, אולי כאיש

ממשלה - שהיה בזמנו דו"ת של ועדה מיוחדת שבינה ראש הממשלה דאז, דוד בן-גוריון,

שנקראה ועדת שרף-יריין, בקשר לקהיליית המודיעין, ושם יש סעיפים מיוחדים,

עם הדגשים מסויימים, על הפונקציות ועל המבנה ועל הדגש של מחלקת החקר של

משרד החוץ. האם העניין הזה נכרך על-ידיכם אי-פעם?

מ.י.

ועדה החקירה - 6.1.78

ישיבה מה' - בבוקר

ח.י. צדוק:

ח.י. צדוק: לא טוב, אני ידעתי על קיומו של הדין-תשובון הזה. הועדה,

במשך התקופה שאני עומד בראשה, לא דנה בפצופיה בנושא של

מחלקת החקר במשרד החוץ. המקורות של מידע ושל הערכות זאת היה כמעט

כאופן אבסקלוסיבי ראש אמ"ן.

ידין: טוב, אני עדיין לא רוצה לגלוש לסוג זה של בעיות ששאל

היושב-ראש. אני מדבר כרגע עדיין על תפקידיה של הועדה

מבחינת סמכויות ומבנה. נאמר כך: אם באותה ועדת שרף-ידין היה כתוב שיש

לחזק באופן מיוחד את מחלקת החקר של משרד החוץ, הן מבחינה כמותית והן

מבחינה צבא איכותית, כדי שהיא תוכל להיות גוף עצמאי בהערכות שלו - האם

כאשר אתם ראייתם בחקציב של משרד החוץ שכל החקר הזה בנוי על 11 איש, לדוגמה,

או 12 איש נדמה לי...

נבנצל: הרו"ח היה סודי. הועדה אינה מכירה אותו.

ידין: היושב-ראש צצא אומר שהוא עצמן ידע את זה.

ח.י. צדוק: אני ידעתי על קיומו.

ידין: אבל לא ידעתם על תוצאות?

ח.י. צדוק: לא.

נבנצל: זה היה דו"ח סודי.

לסקוב: האם ראש המוסד או ראש השב"כ היו באים לפני ועדת חוץ ובטחון?

ח.י. צדוק: כן, אבל לעתים יזחר רחוקות. באותה תקופה של הכנסת

השביעית ראש המוסד היה כוערה 11 פעם, וראש שירות הבטחון

הכללי - 6 פעמים.

ידין: עוד שאלה אחת בנושא הקודם, אם כי החשובה כבר ברורה לי,

אבל רצייתי שהעניין יהיה ברור באופן מוחלט. שר החוץ אמר

לנו למשל בין היתר, שהוא לא יכול היה לחזק ולהגדיל את מחלקת המחקר מבחינת

כמות כוח אדם, לא מבחינת איכות, היות ונציב המנגנון או נציב שירות המדינה

התנגד להגדלת מספר האנשים, כי טען שעל-ידי כך יש כפילות בין משרד החוץ

ועדת החקירה - 6.1.74

ישיבת טה' - בבוקר

מ.י.

ח.י. צדוק:

ובין נאמר מוכדוה המחקר, ולכן הוא לא יכול היה להגדיל. האם בעיות מסוג זה, של להך הקציבי או טיפול כנציב שירות המדינה, לא הגיעו אי-פעם לדעת החוץ והבטחון?

ח.י. צדוק: לא. ואם יותר לי, אני בתקופה די מוקדמת בכנסת הזאת נעשיתי

מודע לעובדה שועדת החוץ והבטחון, או יותר נכון הועדה המשוהפת לעניני הקציב, אינה מצויידת בכלים משל עצמה לבדיקה של תקציב הבטחון. ואם מותר לי, אני העליתי את הנושא הזה בכנסת בדיון על תקציב הבטחון ב-6 במרס 1972. ברשות הועדה אקרא קטע. אני מצטט. אמרתי ש"יש לבחון את תקציב הבטחון כדי להעמיד אותו על הסכום הדרוש ההכרחי לצרכי הבטחון ההיוניזים. לבחינה כזאת אין שום כלים. כלים אלה קיימים היום בתוך מערכת הבטחון. אך אין היום, מחוץ למערכת הבטחון, כלים אא המאפשרים בחינת תקציב הבטחון. אינני מהכוון לסמכויות אבסאראצ' סמכויות מלאות נתונות בידי הממשלה הקובעת את היקף תקציב הבטחון במסגרת התקציב כולו; סמכויות מלאות נתונות בידי הכנסת הפועלת בענין זה על-ידי ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון, שהיא הרשות המאשרת את תקציב הבטחון; אני מדבר על כלים ממשתיים לעריכת בדיקה יעילה. כלים כאלה אין היום לא לרשות שר האוצר ולא לרשות ראש הממשלה ולא לרשות ועדות הכנסת. לדעתי דרושים כלים כאלה. כשאני אומר זאת אין בכך כל פקפוק במהימנותם או ביעילותם של הכלים שבמערכת הבטחון עצמה. אך הממשל שלנו מכוסס על מערכת של בלמים ואיזונים, ועל מערכת של רשויות מציעות, ארשויות מחליטות ורשויות מאשרות, וכדי שכל אחת אף מהן תמלא את תפקידה כראוי, צריך שיהיו לכל אחת מהן כלים משלה. לגבי תקציב הבטחון, דרושים - בנוסף על הקיים במערכת הבטחון - כלים אשר יהפכו את הדיון בנושא זה, בממשלה ובכנסת, לדיון משמעותי".

א לנדוי: זה מ"דברי הכנסת", איזה עמוד?

ח.י. צדוק: "דברי הכנסת" של 6 במרס 1972, עמוד 1638.

אני למדתי השבוע דבר שכל בר-ברי-רב היה צריך לדעת;
שמקרה המדינה - כך שמעתי מפי יו"ר הכנסת - הוא אורגאן

ידין:

של הכנסת גלא. זה נכון, ההגדרה הזאת, ד"ר נכנצאל? כך אמר מר ישעיהו
אחמול כרדיו.

אם יו"ר הכנסת אמר כך, נקבל את זה.

נכנצאל:

זו רשות נוספת העומדת לרשות הכנסת.

ח. צדוק:

זו רשות בלתי תלויה ואחראית בפני הכנסת.

נכנצאל:

זה גוף שיש לו כלים, שהוא חודר - שוב אני מצטטה את
דברי יו"ר הכנסת מאחמול - למגירה של כל פקיד ופקיד

ידין:

של מדינת ישראל.

באיזו מידה ועדת החוץ והבטחון - אני עדיין דן בעניין

משרד החוץ ברגע זה - חדרה לממצאים, על המבנה ועל החקציב ועל כוח האדם
בהקשר ליכולת לבצע את הפעולה? אני מוכן להרחיב את השאלה בכלל, לאו דוקא
על משרד החוץ.

יש בחוק מבקר המדינה הליכים קבועים לדיון בדו"ח מבקר

ח.י. צדוק:

המדינה, שהוא בא תחילה לוועדת הכספים ואחר-כך למליאת

הכנסת. ועדת החוץ והבטחון כועדה, לא דנה בדו"ח של מבקר המדינה. חברים

אינדיבידואליים של הועדה, כל אחד לפי רצונו, חריצותו וכו' קרא את הדו"ח

של מבקר המדינה.

ישיבת מ"ה

ה.י. צדוק

אדוני בדעה שכאשר עולה נושא שלגביו יש מידע
בדו"חות מבקר המדינה, לא צריך להיות האחרון דוקא,

נבנצאל:

כדאי להשתמש במידע הזה?

אני חושב שכן. לא הייתי מציע שמבקר המדינה ייהפך

ה.י. צדוק:

לאורגאן של ועדת החוץ והבטחון שבאמצעותו ועדת
החוץ והבטחון תבצע בדיקות או בירורים, אבל/בהחלט חושב שזה טוב, שבמידה
אני
שיש בידי מבקר המדינה חומר היכול לסייע לוועדה במילוי החפקיד שלה, שהחומר
הזה יעמוד לרשות ועדת החוץ והבטחון. חומר שנצטבר בידי מבקר המדינה חוץ כדי
תפקידו הסטטוטורי.

האם בדו"ח מבקר המדינה יש אמצע גם חומר א חסוי

יריין:

שמבקר המדינה לא יכול לפרסם אותו אבל הוא מעביר את

זה לוועדת החוץ והבטחון כלבד?

רק לוועדת הכספים. מה שלא מפרסם, רק לוועדת הכספים.

נבנצאל:

לא מבחינת בעיות בטחוניות, בעיות חסויות כגלל

יריין:

אופיים הבטחוני?

א חוץ מפגיעות ביחסי חוץ, לא מפרסמים דברים שועדת

נבנצאל:

הכספים מחליטה לא לפרסם אותם מטעמי פגיעה בבטחון המדינה,

ואז ועדת הכספים יכולה לדון בהם.

לענין החקציב. בקשר עם מחלקת החקר במשרד החוץ.

ה.י. צדוק:

אני מנסיוני כחבר הממשלה יודע, שלפני ביבושו הסופי

של התקציב שהממשלה מניחה על שולחן הכנסת, יש לפעמים דיונים די חריפים

ישיבה מ"ה

ח.י. צדוק

בין משרדי הממשלה, וכל שר עומד על תקציב שנראה לו כדרוש. אבל אחרי שהתקציב מתגבש, הוא מונח על שולחן הכנסת, הוא תקציב אחד שמאחוריו עומדת הממשלה כקולקטיב. ועדת הכנסת הדנות בתקציב אינן שוחפות ואינן יודעות אפילו - אלא אם הדבר מסתנן - על הויכוחים שקדמו לגיבוש התקציב ועל האלטרנטיבות השונות שביניהם העדיפו את האחת על השניה. אם אני מדבר על הצורך בכלים עצמאיים לוועדה, כוונתי היא לכלים עצמאיים שיוכלו גם לעזור לוועדה לכרוך את האלטרנטיבות, במידה שדבר כזה מסתנן, יכול חבר בוועדה החוץ והבטחון לשאול שאלה, אבל העניין הזה איננו ממוסד. לפיכך, מה שממוסד הוא שבפני הכנסת וועדוהיה יש תקציב אחד ומגובש. גם אם שר החוץ יצא לא שבע רצון מהתקציב שלו, למחלקת החקר, אחרי הויכוח שלו עם נציב שירות המדינה ושר האוצר, הויכוח הזה אינן מגיע למוסד הפרלמנטרי.

לסקוב: אני רוצה לשאול, בקשר להיות ועדת החוץ והבטחון

כנסת זוטה. עד היכן הועדה מגיעה בביקורת. האם היא

גם מזהירה, או האם יש אמת אמת לה משהו שדומה להצבעת אי-אמון אם היא

מייצגת את הכנסת בדברים אלה?

ח.י. צדוק: יש מקרים שנושאים מובאים לוועדה לפני ההחלטה, ויש

מקרים שמובאים אחרי החלטה.

היו"ר אגרנט: החלטה של מי?

ח.י. צדוק: של הממשלה.

ישיבה מ"ה

ח.י. צדוק

במידה שנושא מובא לפני ההחלטה, חברי הועדה מכייעים דעתם. לא פעם קרה שמעבר למחיצות סיעתיות, בחוץ הועדה, היה קונצנזוס רחב של ועדה שלא דוקא תמך ברעיון שהובא לפניה א"י הממשלה. אבל לפי המבנה הקונסטיטוציוני שלנו, הממשלה חפשיה להתחשב בזה או לא להתחשב בזה, וכידיה הסמכות להחליט. כאשר העניין מובא אחרי ההחלטה, אז הוא מובא כערך באותה צורה כמו שעניין מובא בפני הכנסת כולה. כלומר, הממשלה קבעה מדיניות והעניין מובא בפני הועדה בדיון אחרי המעשה. חברי הועדה - זאני בתוכם - לא פעם הביעו את הדעה שמחוץ למקרים שבהם הדחיפות מחייבת החלטה ומעשה, עוד בטרם העניין בא לפני ועדת החוץ והבטחון, רצוי - מכילי לגרוע בסמכותה של הממשלה להחליט ולהכריע - שהעניינים יובאו לפני הועדה לפני זה.

אבל לא הצבעה אי-אמון?

לסקוב:

ח.י. צדוק: לא. אילו הגענו אי פעם למצב שבוועדה שהיא בבועה של הכנסת מבחינת הרכבה, מתגבש רוב שמוכן להכיע אי אמון לממשלה, אי האמון הזה היה מובא במליאה הכנסת. צריך היה מטבע הדברים להגיע למליאה, ושם הייתה הבעת אי האמון התופסת מבחינה קונסטיטוציונית.

לשם הדיוק צריך לומר שהועדה איננה כדיוק כבועה

נבנצאל:

של הכנסת כי יש סיעות שלא מיוצגות בה.

ח.י. צדוק: נכון. יש כלל שרק סיעות שיש בהן למעלה ממספר מינימלי של חברים, זכאיות לבחור לעצמן. יש להן ייצוג בכל הוערות

וגם בוועדת החוץ והבטחון. סיעות יותר קטנות אינן מגיעות לייצוג בכל תשע הועדה הקבועות, וכמילא אינן מיוצגות בחלק מהן. והשחים שבהן אינן מיוצגות, הן ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון.

ישיבה מ"ה

ח.י. צדוק:

מה היה המידע שהיה לוועדה החוץ והבטחון בכל הנוגע לסוכן של אפשרות של סכנת מלחמה עם סוריה ומצרים ופתיחה שקדמה

היו"ר אגרנט:

ל-6.10.74 מה היו הדיונים בוועדה בעניין זה?

אם הכוונה היא ל-10 הימים האחרונים, אז ב-10 הימים האחרונים...

ח.י. צדוק:

מספטמבר. אתה יכול לסקור את התמונה שהיתה בוועדת החוץ והבטחון מספטמבר ועד ה-610, או אתה לא ריכזת את החומר

היו"ר אגרנט:

הזה?

אני ריעננתי את זכרוני לגבי התקופה המידית, כלומר

ח.י. צדוק:

מתי הופיע ראש אמ"ן בפעם האחרונה?

לנדוי:

ראש אמ"ן הופיע אצלנו ב-14.9.73.

ח.י. צדוק:

ספר לנו על התקופה הזאת.

היו"ר אגרנט:

אני ברצון אעמיד לרשות הוועדה את הפרוטוקול של אגף הישיבה הזאת. בישיבה הזאת לא היה דבר שמצביע על איזו שהיא סכנת

ח.י. צדוק:

אמיננטיה של מלחמה.

האם ביחס לשאלה של אפשרות פרוץ מלחמה במשך השנה, היתה

לנדוי:

מתיחות גם בחודשי האביב? האם אתה זוכר משהובקשר לזה?

ישיבה מ"ה

ח.י. צדוק

ח.י. צדוק:

כמאי היו לנו כמה ישיבות, והתמצית של הישיבות האלה
 הייתה, שראש אמ"ן הנני הנחה שהסבירות שתפרוץ מלחמה
 היא סבירות נמוכה, בעוד שגם הרמט"כל וגם שר הבטחון חלקו עליו, בצורות
 שונות. לא קיבלו את ההערכה הזאת. כיווני, אני זוכר, דיווח לנו הרמט"כל
 שבעקבות הדברים שהיו כמאי, נעשו פעולות של ראורגניזציה של יחידות והקמת
 יחידות נוספות, שינויים בשטח. באותם הדיונים שהיו כמאי, אני חושב
 שאני אצדק אם אומר, שרוב חברי הועדה נטו לחשוב שהסבירות איננה נמוכה
 או אפרו שגם אם הסבירות נמוכה, במצב שלנו, גם סבירות נמוכה מחייבת כוננות
 מתמדת.

אחרי כן רשמה שא

אני זוכר שאני אז באותו דיון השתמשתי בכינוי "נקודה לטוב ונחכונן לרע".

לנדאו: יש פרוטוקול של הישיבה הזאת?

ח. צדוק: יש פרוטוקול של כל הישיבות?

היו"ר אגרנט: אנחנו יכולים לקבל?

ח. צדוק: כן, בהחלט. אני אביא את הפרוטוקול של הישיבה

הזאת במאי ואת הפרוטוקול של הישיבה האחרונה

שלנו עם ראש אמ"ן ב-14 בספטמבר.

לנדאו: אחרי הישיבה במאי לא עמד הנדשא הזה בפני

הועדה?

ח. צדוק: לא כנושא מרכזי כמעט בלעדי של ישיבה או שתי

ישיבות. אלא בכל פעם שקיבלנו מראש אמ"ן הערכה

מזריענית, הוא היה מספר לנו מה המצב אצל האויב ואיך הוא מעריך אותו. אבל זה

חמיד היה במסגרת של סקירה שוטפת על נושאים שונים, כולל נושאים אקטואליים כמו

למשל חסיפה של מטוס או יירוט מטוס, או מבצע מסוים שכונצע על ידי צה"ל. במאי

קיימנו דיון שבו ההערכה הזאת עמדה במרכז העניינים.

לנדאו: ואחרי 14 בספטמבר?

ח. צדוק: אחרי 14 בספטמבר אני יכול למנות את הישיבות

שלנו. ב-17 בספטמבר היתה לנו ישיבה שבה שמענו

סקירה מפי שגרירנו בושינגטון מר דיניץ, ב-21 בספטמבר היתה לנו ישיבה עם הרמט"כל

שבה היה דיון. שמענו דיווח על 13 המטוסים הסוריים שהופלז. באותה ישיבה בהמשכתה

היחה ראש הממשלה והאנשים המטפלים בענין העליה מברית המועצות.

היו"ר אגרנט: באותה ישיבה?

ח. צדוק: באותה ישיבה של 21 בספטמבר היו שני חלקים, חלק

עם הרמט"כל על 13 המטוסים שהופלז, וחלק עם ראש

הממשלה על ענין העליה מברית המועצות.

בנצאל: על ענין שנאו?

ח. צדוק: עוד לא גאאג שנאו, יוחר בענין ג'קסון.

ב-26 בספטמבר היחה לנו ישיבה עם האלוף בזית

בענין פעולות בפיהחח רפיח. ב-30 בספטמבר היתה לנו ישיבה עם סגן ראש הממשלה, מר

אלון, והשתתף גם השגארי פטיש, שגרירנו בווינה. וזה היה דיון על פעולות החבלנים בווינה. וב-4 באוקטובר היתה לנו ישיבה עם ראש הממשלה, שבה היא דיווחה על הפגישה שלה עם קרייסקי. אהאג הישיבה שאחרי זו היתה בשעה 7 בערב ב-6 באוקטובר כיום הכיפורים.

היו"ר אגרנט:

מי הופיע אז?

ח. צדוק:

ראש הממשלה ואיתה היה אלון פריב.

לנראו:

ז"א - הועדה עמדה למעשה מחוץ למעגל המידע שהצטבר

ערב המלחמה ממש?

ח. צדוק:

נכון.

בבנצאל:

כיום כיפור היה ויכוח או דיון?

ח. צדוק:

לי הודיע השר גלילי בטלפון כיום כיפור מסביב

לשעה 10, שלפי מידע מהימון ביותר, שיש לו

סימוכין בשטח, תהיה פעולה משולבת מתואמת מצרית-סורית עם רדת החשיכה ביום הכיפורים.

היו"ר אגרנט:

מתי הוא אמר לך?

ח. צדוק:

אני מעריך בין 9 ל-10 ביום הכיפורים. הוא אמר לי

גם שבשעה 12 מתכנסת הממשלה ומחפשים את חבר-הכנסת

בגין, משום שראש הממשלה רוצה לזמן את שנינו עוד לפני שמתכנסת הועדה, כדי למסור

לנו על המצב.

יריין:

לפני כינוס הממשלה?

ח. צדוק:

לא, לפני כינוס הועדה.

היו"ר אגרנט:

כדי למסור לכם אינפורמציה?

ח. צדוק:

כן. הממשלה התכנסה ב-12, כפי שידוע. אחרי הצהריים

בשעות די מוקדמות כבר היה ידוע שפרצה מלחמה מהרדיו

וגם הודיעו לי, דאז אני תיאמתי את הישיבה עם ראש הממשלה והוצעדה לאוחו ערב.

בבנצאל:

מה היה בישיבה?

ח. צדוק:

אזאני אני גם אוסיף את הפרוטוקול הזה לפרוטוקולים

שאני אביא אותם, בישיבה זו היה קונצנזוס, שאם כי

יש הרבה שאלות שמן הראוי לשאול אותם לגבי התקופה שקדמה ליום הכיפורים, אנחנו נדחה

את הדיון בשאלות אלה עד לאחר המלחמה ונתרכז באותו היום וכימים שלאחר מכן על המלחמה

ועל הפעולה המדינית המחלוקה למלחמה. נשאלו כמה שאלות והיו כאלה שאמרן: "יש לי

שא.

שאלות, אינני שואל אותן היום". והקונצנזוס היה: "לזה אנחנו היום לא נכנסים".

מה נאמר מטעם הממשלה? נכנצאל:

לבני היום האחרון נמסר שכשעה מוקדמת בבקר הביע ח. צדוק:

מידע.

נאמר שהממשלה הופתעה? שזו הייתה הפתעה? חיו"ר אגרנט:

אני אינני זוכר אם היה שימוש בביטוי הזה. אני ח. צדוק:

מחאר לי הערכה שלי, אני לא חושב שהממשלה הופתעה. לנדאו:

כדיעבד, האם אתה מרוצה מהמצב הזה, שהועדה שבראשה לנדאו:

אתה עומד הייתה לגמרי מחוץ למעגל הזה של המידע? ח. צדוק:

לא, אינני שבע רצון.

אם כן, הנושא הבא הוא: איך אתה רואה אפשרות... לנדאו:

מה היה ב-14 בספטמבר? מה הייתה הערכה של ראש אמ"ן? חיו"ר אגרנט:

זה היה אחרי הפלת המטוסים.

אנחנו לא דנו בעניין הפלת המטוסים. כזה דנו בישיבה ח. צדוק:

יותר מאוחרת עם הרפט"כל, מפני שראש אמ"ן איננו

מדווח על מכצעים, הוא נותן מידע והערכה על האויב. אני כרגע אינני זוכר שהיה משהו

ברור כולט בסקירה שלו של אז על סכנה של מלחמה בעתיד הקרוב. אני את הפרוטוקול

הזה גם אמסור לכם. אני רשמתי לי שלשה פרוטוקולים: מששיבה זו שהייתה במאי 1973,

ב-14 בספטמבר 1973 וב-6 באוקטובר 1973.

יותר לי להשלים את השאלה שלי שהיא ברורה: מה לנדאו:

ניתן לעשות כדי להקנות לוועדה הזאת מעמד יותר ממשי

בעניין חיוני כזה?

אני חושב שהבעיה מתחילה עוד לפני הועדה. הבעיה ח. צדוק:

מתחילה במסגרות של הרשות המבצעת. הועדה היא

השלב הסופי של ההליך הזה. לי יש לקח ממה שקרה והוא: הדרג המדיני צריך להיות

ניצוץ לבני הערכה מודיעינית מיותר מאשר מקור אחד בשירותים. אני מדבר לפי שעה

על המסגרת של הרשות המבצעת. אני, למשל, יכול להעלות על הדעת אפשרות שבנוסף

לשירותים, שהם השירותים האוספים והמעריכים, יהיה ליד ראש הממשלה צוות מקצועי,

לא פוליטי, כעל כושר מבצעי, אשר תהיה לנגישה ישירה לגובי המידע, והוא יוכל לגבש לעצמו הערכה זהה או שונה מזו שראש אמ"ן מגיע אליה.

אם זה יהיה, אז בפני כיושה ראש ועדת החוץ

והבסתחון חסמור השאלה : האם אני אספיק בכך שכל ההערכות השונות האלה יגיעו גם לוועדת החוץ והבסתחון, או שאני אעמוד על כך שכנוסף לכלים האלה המגוונים בתוך הרשות המבצעת, תהיה לוועדת החוץ והבסתחון מכשיר עצמאי לזה? את זה הייתי רוצה לכתון אחרי שנתקיים החלק הראשון.

המשך דבריו רשמה אא

יחכן מאד שאם ועדת החוץ והבטחון תהיה כמצב שהיא מקבלת הערכה מודיעינית שונות, שהערכות מודיעיניות שונות העומדות לרשות הדרג המדיני בממשלה מובאות גם לפני ועדת החוץ והבטחון, יחכן שהגיע למסקנה שאז אין היא זקוקה למכשיר נפרד משלה. אבל לפני שהגענו למצב זה, אין לי דעה מגובשת על הצורך במכשיר פרלמנטרי מקצועי נוסף.

אני רואה את הגיוון והריבוי של מכשירים ברשות המבצעת כבעלי

חיוניות ראשונית. המישור הפרלמנטרי הוא הסופר-סטרקטור.

ברשות המבצעת - היות והיית שר, ואולי לא רק הייה - זה עניין

נבנצל:

רק לראש-הממשלה או לממשלה?

כזמן שהייתי בממשלה הייתה ועדת שרים לענייני בטחון, שכשר המסחר

ח.י.צדוק:

והתעשייה לא הייתי חבר בה, ואינני יודע אם המידע בשלמותו

הובא לפני אותה ועדת שרים כצומצמת יותר. לפני מליאת הממשלה הוא לא הובא, על

כל פנים, לא באופן סדיר.

לדעתך, די שנה יובא לפני ראש-הממשלה?

נבנצל:

אני חושב שקשה להשיב על שאלה זו בפסקנות. זה תלוי בחשיבות

ח.י.צדוק:

העניין וכחומר. ממה שאני יודע על מה שהיה ערב יום הכיפורים,

אני סבור שמן הראוי היה שהמידע הזה יבוא בפני פורום פוליטי רחב יותר.

היו"ר אגרנט: זה בדרג הממשלה?

כן. כמובן שאם מגיעים למסקנה שאין סכנה של מלחמה, הרי חומרת

ח.י.צדוק:

העניין היא חומרה שלאחר מעשה, של ראייה שלאחר מעשה.

הבעיה היא כמובן מסובכת מאד. אני מבין שאולי קשה לתת חשובה

היו"ר אגרנט:

משביעה רצון, מבחינת הפיקוח הפרלמנטרי על בעיות בטחון ועל

בעיות חוץ, שלפעמים הן משולכות כבעיות בטחון. בצורה שזה מתקיים היום, למעשה

אין פיקוח פרלמנטרי מספיק על העניין הזה. מה שאחה אמרת כלקח הוא שגם בדרג

הממשלה לא היה פיקוח מספיק, כאילו לא היו די כתמונה. האם זה מספיק כדי לקיים

פיקוח פרלמנטרי? אחם בעצם חלויים כמה שמוסד מודיעין זה או אתר אומר לכם.

לא יותר. מה שאיננו אומר לכם, מטעמים אלה או אחרים, אין אפשרות לפקח על העניין.

ח.י. צדוק: הפיקוח הפרלמנטרי איננו מניח את דעתי. אני הושב שנקודת התורפה

של הפיקוח הפרלמנטרי היא בכך שלרשות הכנסת והועדות שלה אינם

עוסדים בעלי מקצוע.

היו"ר אגרנט: למה לא עשיתם משהו בענין זה?

ח.י. צדוק: כך בנויה הכנסת במשך כל השנים האלה. אני יכול לומר שבתקופה

שאני יושב ראש הועדה הזאת, די מוקדם הגעתי למסקנה זו, ונפתי

לה ביטוי לגבי תקציב הבטחון. אבל זה נובע לא רק לתקציב הבטחון. לגבי תחומים של

מדיניות חוץ הנהגתי מגע עם מוסדות להשכלה גבוהה. במשך הכנסת הזאת הופיעו לפנינו

אנשי מכון שילוח, אנשי האוניברסיטה העברית ואחרים, בדיון על נושאים פוליטיים שונים.

היו"ר אגרנט: מי מהאוניברסיטה העברית?

ח.י. צדוק: אין לי פה הרשימות. אוכל להת לוועדה את הרשימה המלאה. אבל יש

לי פה רשימת הנושאים. למשל, הפוסטנציאל הכלכלי של מדינות ערב,

מפלגת הבעת, החפישות הרדיקליות בעולם הערבי, זרמים סוציו-פוליטיים במצרים. יש

לי פה רשימה של שבעה נושאים כאלה שנדונו בוועדה לא עם אנשי המנגנון הממשלתי, אלא

עם אנשי מוסדות להשכלה גבוהה.

דעתי היא, שנקודת התורפה היא העדר מנגנון בלתי תלוי, שמצד אחד

תהיה לו גישה לכל החומר המודיעיני, ומצד שני יהיה חייב נאמנות במלוי הפקידו

לוועדה בלבד, למוסד הפרלמנטרי בלבד.

לנדאו: במסמך ב"הארץ" היתה הצעה של מר בן-זאב לחלוקת הועדה הזאת, שחלק

ממנה יעסוק באופן ספציפי בענייני בטחון. זה אולי יאפשר ליושב ראש

ואולי עוד למישהו להחמחות במיוחד כשאלות אסטרטגיה לטווח ארוך. ראיח את המאמר?

מה דעתך על ההצעה הזאת?

ח.י. צדוק: כן. לגבי החלוקה, ענייני החוץ והבטחון אצלנו הם די משולבים.

אולי מותר לי לספק סיפור קצר. לפני זמן לא רב היה פה הקולגה

הנורווגי שלי, כשהציגו אותו לפני אמרו לי שהוא יושב ראש הועדה ל"פוריין אפירס

וקונסטיטיושן". שאלתי מה הצרוף המסונה הזה. אמר לי שזה עודמהתקופה שנורווגיה

נפרדה משווריה, ו"פוריין אפירס" ו"קונסטיטיושן" נשארו במסגרה ועדה אחת בפרלמנט

הנורווגי. אמרתי שהייתי רוצה להגיע ליום שמישהו ישאל אותי מדוע אצלנו הקומבינציה

הזאת של חוץ ובטחון, וגם אני אוכל להגיד שהסיבה היא היסטורית בלבד. אבל היא עוד

לא היסטורית.

אני חושב שבמצב של היום החלוקה של חוץ ובטחון לשהי ועדות

חיה הלוקה מלאכותית.

לגבי החמחות, אני חושב שצריך להבחין בין הפוליטיקאים ובין

המומחים. בוועדת החוץ והבטחון יושבים הכרי כנסת. יכול לקרות שחבר כנסת זה או אחר

בוועדת החוץ והבטחון יהיה שגריר לשעבר, או רמטכ"ל לשעבר, אבל הציבירן הכללי של

הועדה הזאת, כמו גם של הממשלה, הוא הרכב של פוליטיקאים. אינני חושב שהשאלה היא

שחלק מהברי הועדה, שהספוליטיקאים, יהפכו למומחים לענייני חוץ ובטחון. אני חושב

שהשאלה היא שלרשות הועדה כולה יעמדו כלים מקצועיים של מומחים בשטחים שונים.

אתה אומר שהתקלה היא ברשות המבצעת. האם זו הפעם הראשונה שועדת

לסקוב:

החוץ והבטחון עמדה בפני חופעה שהיא מופתעת. או "אנחנו הופתענו".

כרגע אינני זוכר מקרה דומה.

ח.י. צדוק:

אזכיר לך שני מקרים: אחד הוא הרצח בלוד, והשני הוא הרצח במינכן.

לסקוב:

הדברים באו לפני הועדה, הועדה כודאי עמדה לפני זה שאנחנו הופתענו.

היו כודאי גם מקרים קודמים. האם לא היה כבר אז מקום ...

אלה היו מקרים ... הרצח במינכן - אנחנו יודעים את העובדות.

ח.י. צדוק:

אחרי מה שקרה, ראש הממשלה מינתה ועדת בדיקה, והרו"ה של הועדה

הזאת הובא בפני ועדת החוץ והבטחון, נערך על זה דיון. אם אני זוכר נכון, בעיקרו

סמכה הועדה את ידה על המסקנות שהוסקו על ידי הועדה.

אני שואל מבחינת ועדת החוץ והבטחון, לקחים של ועדת החוץ והבטחון

לסקוב:

העניין. אני מתאר לי שועדת החוץ והבטחון מקבלת דיווחים על פעילות

של הבלנים ורכרים כאלה. הנה היו שני מצבים שהופתענו.

הייתי אומר כך, ועדת החוץ והבטחון כמוסד פרלמנטרי לא זה תפקידה

ח.י. צדוק:

לקחת לעצמה סמכויות של הרשות המבצעת.

אני מדבר על פיקוח על הרשות המבצעת.

לסקוב:

אלא תפקידה להעיר לרשות המבצעת על דברים שהועלה חושבת שאינם בסדר.

ח.י. צדוק:

אחרי הרצח במינכן היה ברור שיש נושא שצריך לברוק אותו. זה נכדק

על ידי ועדה שראש הממשלה מינתה, והוסקו מסקנות. אנחנו ידענו, קיבלנו את זה וסמכנו

את ידינו על כך, שכחוצאה ממה שקרה במינכן, נחמנה במשרד ראש הממשלה איש, שמטעם

2494

ח.י. צדוק

ראש-הממשלה יחאם את הפעולות השונות, את הזרועות השונות בפעולתנו נגד הפרור. כי

היה ברור לנו שהאום זה לא היה מספיק קד אן.

ומה היה אחרי הרצה כלוד? לסקוב:

אחרי הרצה כלוד היה דיון. ונתנו טאלנו שאלות ושמענו מה הצעדים ח.י. צדוק:

שנקטו אחרי המעשה כדי לקדם פני סכנה כזאת בעתיד.

אחרי כן אן

אגרנט: אני מכין שבגלל רגישות הנושא של כסחון, והסודיות של המידע, קשה לקיים דיון במליאת הכנסת, ולכן הפתרון הוא מבחינה פרלמנטרית, או השיטה היא (לא הפתרון) שדיון כזה יתקיים במסגרת של ועדת חוץ וכסחון. האם זו הגישה?

צדוק: כן.

אגרנט: אינני מכין, אתה אומר שכל מה שועדת חוץ וכסחון יכולה לעשות זה להעיר. זה יפה, זה חלק מהפיקוח, אבל האם זה מספיק? לא צריך להיות דיון נוקב עם אפשרות של הסקת מסקנות מבחינת הועדה על כל פנים? כמו שיכול להיות בכנסת? כפוף כמובן לפיקוח עליון של הכנסת, באופן סופי?
צדוק: - כשאני אומר שהועדה מעירה או ממליצה, אז היא כמובן עושה את זה אחרי דיון. אם הוא נוקב או לא, זה ענין של הערכה.

אגרנט:

אני מתכוון לדיון יסודי.
אם רק שומעים מה שאומר ראש אמ"ן ועוברים לסדר היום?

צדוק: שומעים מה שאומר ראש אמ"ן ---

אגרנט: חבר מביע דעה ובזה מסתיים הדיון?

צדוק:

שומעים מה שהוא אומר, ושואלים אותו שאלות וחברי הכנסת שואלים את השאלות שלהם לפי מיטב היכולת שלהם, כל אחד לפי מיטב יכולתו. היכולת הזו מוגבלת על ידי כך שאין לישות הועדה או לרשות חברי הכנסת כלים מקצועיים משלהם שבאמצעותם יכולים חברי הועדה לעשות קונפירנציה של ההערכה של ראש אמ"ן עם הערכה אחרת של המכוססת גם היא על גישה ישירה למידע ועל בדיקה בעין מקצועית.

אגרנט:

אכל לגבי העתיד? אתה רוצה להסתמך על איזו

שינויים בסדרי בדיקת המצב הכסחוני בדרגת הממשלה?

הממשלתי? אתה לא משנה למעשה את התפקיד של ועדת חוץ וכסחון בעניינים אלה?

צדוק:

הקונפליקט הזה, אם אפשר לקרוא לו כך, בין הממשלה

ובין הכנסת הוא תופעה רגילה בטמטרה פרלמנטרי

והוא קיים גם אצלנו; אני הושב שרק בשנים האחרונות נחזור בכנסת הרצון

להגיע לכלים עצמאיים ככל התחומים, לא רק לגבי ועדת החוץ והבטחון

הוא הדין גם לוועדת הכספים, לכל ועדה אחרת. אני מבחינתי כיו"ר ועדת

החוץ והבטחון מוכן כמובן לקבל ברצון קיום של גוף מקצועי ליד ועדת

חוץ ובטחון שיכין הערכה, שיהיה לו גישה לכל המידע ויכין הערכה מודיעינית

בשביל הועדה. אני יודע שעד שהדבר הזה יוגשם, צפויה לי עוד מערכה עם

הרשות המבצעת. לכן אני הייתי אומר כשלב זה, שאם תהיה התקדמות בתוך הרשות

המבצעת, שאני חיאתי אותה, ושם יהיו זרועות אחדות והערכות אלטרנטיביות,

זה תנאי ראשון; תנאי שני הוא שכל ההערכות האלה יבואו בפני הועדה;

אני אז ארצה עוד פעם לשקול אם זה מספיק לוועדה כדי לגבש לעצמה עמדה

או נוסף להערכות פשתי זרועות של השירותים ולהערכה של צוות מקצועי

במשרד ראש הממשלה ובאמצעות שלושתם מגיעות הערכות לוועדת חוץ ובטחון

דרושה עוד לוועדה זרוע משלה. מבחינתי, אני בודאי מסכים לקבל את זה

ברצון. אבל עם כל אדיקותי בסמכויות של המוסד המחוקק, אני רואה את

נקודת הכובד ברכיזיה של הכלים וההערכות המודיעיניות העומדים לרשות

הרשות המבצעת.

נבנצאל:

תן לי להוסיף משהו: אני בעצם הבנתי את שאלתך

של היו"ר במישור קצח אחר: איזה סנקציות ואיזה

כוח להשיג השפעה יש לכנסת, ובמקרה זה לכנסת זוטא. העניין הוא זה -

הכנסת יכולה תמיד לסכם עמדה; בזה היא אינה מחייבת את הממשלה. זה גם

יכולה לעשות ועדת החוץ והבטחון. אחר-כך יש למליאת הכנסת שלוש סנקציות

שתיים מהן ~~המבצעת~~ לרשות הועדה; האחת שיש גם לה זה מסקנות תקציביות.

הכנסת יכולה הרבה פעמים להסיק מחוץ הכיקחרת שיש לה, אחר כך כשהיא באה

בעתיד לאשר תקציב, להסיק מסקנות, זה גם ועדה זו יכולה לעשות.

נכנצאל:

לעומת ה, מליאת הכנסת יכולה לעשות שני דברים שהועדה אינה יכולה לעשות - היא יכולה לגרום לממשלה אי-הנוחות של דיון בציבור בנושא, וזה כלי עיקרי של הפיקוח הפרלמנטרי שאינו עומד לרשות הועדה; ומליאת הכנסת יכולה היאורטית ככל נושא להצביע אי-אמון לממשלה, שאינו מעשה בנושא שלגביו בכלל לא יכול להיות דיון ציבורי, והועדה בחור שכזה אין לה סמכות להצביע אמון או אי-אמון.

צדוק:

יש מוסד פרלמנטרי שהזכרתי קודם - הצעה לסדר היום - יכול חבר/סיעה להציע לדון בכל נושא שהוא, ואז הכרירה בפני הכנסת היא אחת משלוש: או שהכנסת מורידה את הנושא מסדר היום לחלוטין; או שהכנסת מתליטה לדון בו במליאה או שמחליטה להעביר את הנושא לוועדה. אם הכנסת מעבירה את הנושא לוועדה, במקרה זה ועדת החוץ והבטחון, הועדה או מסכמת את הדיון במסקנות שאותן היא מניחה על שולחן הכנסת מלבד אם יש טעמים בטחוניים לא לעשות את זה.

יש פלוגתא מה התוקף של המסקנות האלה שהועדות

מניחות על שולחן הכנסת. אבל המוסד הזה של מסקנות קייס; הפלוגתא היא אם אלה בבחינת המלצות או הן מסקנות מחייבות. בנושאים שהועדה דנה בהם והם רבים והם לא נושאים שהכנסת העבירה בדרך של תעה לסדר היום, גם המכשיר הזה של מסקנות מגובשות שמונחות על שולחן הכנסת, אינו עומד לרשות הועדה. כלומר, המסקנה אכולה להיות איזה מסקנות בלי פורמליות פנימיות. כלומר, הועדה אומרת לממשלה שנראה לה כך וכך. או אם העניין מגיע לקונפליקט בין הרשות המבצעת לרשות המחוקקת, אז השלב הבא הוא הכנסת עצמה והצעת אי אמון. והיו מקרים כאלה. לא היו מקרים שנתקבלה הצעת אי אמון, אבל ודאי היו מקרים שהאופוזיציה על יסוד מידע ודיון בוועדה, הציעה למליאת הכנסת, מכלי שהיה שם חופשית לדבר כמו שחופשיחלדבר בוועדה, הצעת אי-אמון.

אגרנט:

אבל היאורטיה הכנסת מעבירה את הענין על פי הצעה לסדר היום והיא משתמשת באלטרנטיבה השלישית ומעבירה את זה לוועדה החוץ והבטחון, יכול להיות שם דיון שבו הוא מסכם ומסיק מסקנות,

צדוק:

נכון.

אגרנט:

אשר יכול להניח אותן על שולחן הכנסה. זה אמצעי פיקוז.

צדוק:

כן. אני יכול להביא לך דוגמא שעולה על דעתי: אחרי ההתקפה על "קוראלסי" כמיצרי באב-אל-מאנדב

לפני זמן די ניכר, היה דיון בכנסת והאענין הועבר לוועדת חוץ ובטחון כהצעה לסדר היום, ואחנו אז גיבשנו שנקסיים של המלצות: המלצות שאפשר להניח על שולחן הכנסת והמלצות פנימיות, לשתיהן יש אותו מעמד, כי הן השלב המסכם של דיון בהצעה לסדר היום. ואחן המסקנות בנין קוראלסי שהיו פנימיות אנו המלצנו נקיטת אמצעים בעתיד.

אגרנט:

אם זה שמתם על שולחן הכנסת?

צדוק:

לא, את החלק הזה לא שמנו על שולחן הכנסת, אבל זה הובא לידיעת הממשלה, לא שמנו על שולחן

הכנסת כי זה ענין בטחוני.

אני כרגע רואה שהסיכום הזה שראש אמ"ן מופיע לפני

ועדת החוץ והבטחון הוא יחסית חדש והוא הפחיל בעצם כתקופת ההמתנה לפני מלחמת ששת הימים. ויחסית מספר ההופעות שלו בכנסת הקודמת היה יותר קטן מאשר בכנסת זו.

לנדוי:

אני רואה שאתה נוקט עמדה, נאמר זהירה בענין

זה של שינוי המצב הקייס. אתה רוצה לראות

קודם הגברה, או נאמר הוספת כלים בדרג המבצע, אחר-כך אתה שומר לך את

האפשרות להמליץ על הוספת כלים לוועדה. מה בעצם טעמי העמדה ה,ו?

צדוק:

ובכן, כך, - אני לגבי העבודתם של ועדת החוץ

והנסחון בכללותה, אני אינני נוקט את אותה

עמדת תינייט. בזה אני עמדתי ואני בדעה שצריך שיהיו לוועדה כלים משלה.

לגבי הענין הספציפי המודיעיני, אני חושב שצריך שיהיו לוועדה כמה הערכות

אלטרנטיביות שבהן חוכל לדון. אינני בטוח עדיין שיש צורך בריבוי

זרוע פרלמנטרית נוספת על גבי הזרועות האחרות שחייכות להיות לפי דעתי

כתוך הרשות המבצעת. לא נתנסיתי במצב זה.

לנדוי:

כלומר, לא כמו ארצות הברית ששם בוועדות הקונגרס

נכנסות לפני ולפנים גם בעניינים אלה

עד כמה שידוע לי.

צדוק:

אני חושב שגם אנחנו צריכים להיות במצב שאנו

יכולים להכנסת לפני ולפנים. אסחנו תיאורטית

קונסטיטוציונית במצב הזה. אז אם הארגון של השירותים יהיה כזה שלפנינו

יבואו שלוש הערכות מודיעיניות זהות או שונות, תהיה לנו אפשרות להכנס

לפני ולפנים. אינני בטוח, אינני חושב שבקונגרס האמריקאי יש

זרוע מודיעינית מקצועית ספציפית העומדת לרשות הוועדות. מה שיש שם הוא

בעצם, עד כמה שאני יודע, זה הדבר שאני פה מדבר עליו, והוא שראשי השירותים

השונים ועוזריהם, כל אחד בא לפני הוועדה ומציג את המידע שלו ואת ההערכות

שלו, והעובדה שלוועדה יש גישות להערכות שונות, מאפשרת לה לטפל למלא את

חפקידה. אינני חושב, יכול להיות שאני טועה, שיש איזשהו שירות

מודיעיני פרלמנטרי, או זרוע מודיעינית פרלמנטרית בארצות הברית.

א.ו.

- 56 -

ישיבה מה - בוקר

הער: היום צדוק.

יש משהו במסגרת הרשום המבצעת זה ה-

אגרנט:

כן. זה במסגרת הרשות המבצעת. יש שירותים

צדוק:

בנוסף לשיחות יש

ליד הנשיא, וזה קצת מקביל למה שאמרתי קודם שנוסף למערכות המודיעיניות המגיעות לשיחות הייתי רוצה לראות ליד ראש הממשלה או במשרד ראש הממשלה צוות שהוא איננו צוות אוסף, אלא צוות מקצועי שהוא בכחינת עין נוספת בלתי תלויה.

מה היתה מהות הופעתו של ראש המוסד לפני הועדה

לנדוי:

שלכם? הוא גם הופיע בתור מעריך מדי פעם,

מעריך של מודיעין, לא כן?

הייתי אומר שבהופעות של ראש המוסד הדגש היה

צדוק:

יותר על מידע מאשר על הערכות.

אם כי במאי, בישיבה של מאי, הוא מסר הערכה.

ידין:

אני לא זוכר.

צדוק:

לפי מה שנמסר לנו על ידי עם קטע מהפרוטוקול.

ידין:

יכול להיות, אינני זוכר.

צדוק:

הוא אמר למשל כועדה דבר כזה,

לנדוי:

אני אוסיף את הפרוטוקול של הועדה אתו.

צדוק:

הוא אמר - עד מתי יכול מצרי לשכת ולא לעשות

לנדוי:

שום דבר אחרי שנחסכו כפניו האופציות הסדיניות.

משהו מעין זה. זה הוא אמר?

צרוק:

אני אבוא לרשות הועדה את הפרוטוקולים. על זה אפשר לסמוך יותר מאשר על הזכרון שלי.

אגרנט:

הייתי מבקש שהעבור גם על פרוטוקולים אחרים שאולי אינך זוכר אותם היום, מהחקופה הזו של ממאי עד אוקטובר, אולי היו עוד הערכות מצב של ראש אמ"ן, ראש המוסד.

צרוק:

אני זוכר הערכה של שר הבטחון. אבל במקום שאני אעשה פרפראזה של החוכן של ההערכה הזו,

אני אביא לוועדה את הפרוטוקולים.

ידין:

עם כל הכבוד לסימפוזיון המעניין הזה ביהם למה שצריך לעשות בעתיד, ברור שיש פה נושאים שדורשים מחשבה. אבל עיקר התפקיד של הועדה שלנו הוא לחקור מה קרה עד המלחמה מבחינת כפי שזה מוגדר בפרמס אוף רפרנס שאתם אישרתם - המידע וההערכות של הגופים האזרחיים, ואתם נכללים בכלל זה לפי תפיסתנו לפחות כגוף אזרחי שצריך היה לקבל מידע ולעשות הערכה. יכול להיות שתהיה תשובה לא.

אבל אי נכנס לבעיה הראשונה - אתה אומר

שהלקח הגדול ביותר שאתה למדח לגבי העתיד, זה שאסור לעתיד של הגוף המבצע ואין לו, לוועדת חוץ והבטחון יהיה מידע והערכה מגוף מודיעיני אחד. אני עכשיו רוצה לחדד את זה בצורה פרובוקטיבית כפדומה, להציג לך שאלה כדי לתת לך אפשרות להציג את עמדתך בנדון: האם לא משתמע מכאן מחדל די רציני של ועדת החוץ והבטחון שבמשך כל שנות קיומה האחרונות לא עלה על דעתה אפילו פעם אחת שכל המידע שהגוף המבצע מקבל גם הם מתקבלים מזרוע אחת ובכך יש סכנה. ואיך להסביר את דבר הזה שועדת החוץ והבטחון לא נתנה את דעתה אי פעם וכשאני חוזר באופן ספציפי לרו"ח של ידין-שרף, מפני שהרו"ח הזה היה לו תהודה שהיתה מוכרתה להגיע לכנסת, והגיעה בזמנו לכנסת, כאשר עד תאריך מסויים היה מופיע בפני

ידין:

הכנסת והיה ידוע בציבור, גם אישיות כמו איסר הראל שהיה לה סטטוס של יועץ לעניני מודיעין מיוחד לראש הממשלה, שאיננו קשור בשירותים ויום כהיר אחד קרה מה שקרה והוא התפטר. האם כאשר הוא התפטר לא עלה על הדעה של רצה החוץ והסתחון, מבלי להכנס לבעיה האישית של איסר עצמו, מה יקרה עכשיו שאיסר הראל הלך? ש ממלא את התפקיד הזה של יועץ מודיעין לראש הממשלה? מה נוצר מין פ ואקום מוזר ביותר, מבלי להתייחס לבעיה הפרסונלית אם זה צריך להיות איסר הראל או אחר. היתכן שלא שאלתם דבר כזה? היתכן שכל הכעיה של הסטטוס של מר הראל לא עלתה אצלכם? מה גם שעכשיו אני רוצה להקריא לכם מתוך אותו דו"ח של ועדת שרף-ידין, אני לא רוצה להקריא את הכל, שם נאמר בין הנחות היסוד: "חיצוני שבידי ראש הממשלה תהיינה הערכות בנושאים מדיניים, בטחוניים ואחרים המאוזנות והסתבסות על נקודת ראש שונות, ואין באות דווקא מצינור אחד. ועל שכך הנחת היסוד הזה בין ייתר המסקנות -

אחר כך שא.

מסקנה ראשונה 18 : הועדה מציעה להתבסס על הנחות היסוד להמלצתנו לארגון השירותים רואה הועדה כחיוני ביותר מינויו של יועץ לראש הממשלה בנושא המודיעין. יועץ מיוחד זה חייב להיות כרמה גבוהה שיקריש את כל זמנו לתפקיד זה ויהיה כפוף אף ורק לראש הממשלה. תפקידו של היועץ יהיה לעקוב אחרי הפעולות המבוצעות והמתוכננות על ידי השירותים החשאיים, סמכויותיו יהיו : הוא ישחתף באופן קבוע בוועדת ראשי השירותים. (ב) ישחתף באופן קבוע בכל פגישות ראש הממשלה עם אחד מראשי השירותים, או בכל דיון של ראש הממשלה בנושא פעילות חשאית או דיון מדיני - בסחונני הקשר לפעילות חשאית. (ג) רשאי יהיה לדרוש אינפורמציה מכל שירות ושירות בין במישרין על ידי ראש השירות או על ידי מנע ישיר עם מחלקות ויחידות של שירות זה. # לפי יוזמת ראש הממשלה או כאישור ראש הממשלה יהיה רשאי לבדוק דרכי פעולה של שירות כולו או יחידה ממנו לבחון הערכות המוגשות לראש הממשלה, הן על ידי שיחות עם מנישי ההערכות והן על ידי קבלת חומר גלמי במידת הצורך."

כן על סמך הדו"ח שהיה אז מינה ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל את מר איסר הראל לתפקיד זה בדיוק. והנה ביום בהיר אחד האיש הזה מתפטר. שוב אני אומר, אינני נכנס כרגע למניעי התפטרות. אתה כבר אני רואה לפי הקוריקולום ויטה שהגשת בהתחלה, כבר הייתי חבר ועדת חוץ ובטחון מ-1964 בערך.

ח. צדוק: ממתי הדין וחשבון?

הדין וחשבון הזה הוגש ביולי 1963. אבל אני אומר, כאשר התפטר אסר הראל, זה היה כבר בקירבת 64 (תאריך אני לא זוכר), כאשר

אתה נתמנית. אני חוזר לשאלה שהתחלתי : האם יתכן שועדת חוץ ובטחון לא שאלה אי פעם את הממשלה ואת עצמה מי התמנה במקום איסר הראל לתפקיד כל כך חיוני, שהיום אתם רואים שהוא היה חסר?

ח. צדוק: לפי מיטב זכרוני איסר הראל התפטר בזמן שהייתי בממשלה. אזי

לא בטוח, אבל נדמה לי כך. כל מה שאני יכול לעשות בתשובה

לשאלה הזאת הוא : לבדוק בפרוטוקולים של השנים ההם ולהביא לידיעת הועדה כל מה שנמסר לגבי שני נושאים : א) האם ואיך השתקף כדין וחשבון ועדת שרף בפני ועדת חוץ ובטחון? ב) האם היה איזה שהוא דיון בוועדה בעקבות התפטרותו של איסר הראל ?

אני יכול רק לומר את הדבר העובדתי: אינני זוכר שהנושא

הזה עלה על סדר היום של הועדה בתקופה שאני היושב ראש או מאז שחזרתי לוועדה בסוף

1966.

טוב, אז אני אציג עוד שאלה משלימה: אם נניח יטען

ידין:

מי שיטען שבאי-קיום הפונקציונר הזה, עם כל מה שהולך

עם המכשירים, יש בזה משימ - אני לא רוצה להשתמש במלה מחדל במשמעות שמשמשים

בו - אבל מחדל במשמעות הרגילה, יש משום מחדל של הממשלה - האם אתה חסכים לפי

הסמכויות של ועדת חוץ ובטחון, החפידים שלה, שבמידה מסוימת, יתכן פחותה ויתכן

לא, כי הפרלמנט צריך גם לכקר, היה גם מחדל של ועדת חוץ ובטחון בזה שלא עמדה

שיהיה פונקציונר כזה?

אני הייתי אומר כך: אם ועדת החוץ והבטחון ידעה על

ה. צדוק:

קיומו של הדין וחשבון וידעה ^{שמיננין} ~~שהתאגדות~~ של איסר הראל

הוא ביצוע המסקנות, והתפטרותו של איסר הראל זאת נסיגה מביצוע המסקנות האלה -

זו היתה חובתה לשאול את הממשלה: מה קרה פה? היתכן? מדוע? אולי היה שיקול או

היה נסיון שכתוצאה ממנו הממשלה הגיע למסקנה שההמלצות האלה אינן טובות. אבל

הנושא ודאי היה נושא ראוי לדיון.

השאלה לא דק מוסרית, אלא גם לגופו של עניין. אם חודש

בבנאל:

חודש מופיע אצלכם אותו אדם, ראש אמ"ן ונוחן את כל

ההערכה, הוא צוואר הבקבוק של כל הערכת המדינה על המצב, האם לגופו של עניין

אף פעם בוועדה לא החקוררה השאלה האם זה מספיק?

על זה אני רק יכול לענות, שלא אני כיושב ראש הועדה

ה. צדוק:

ולא מישהו מחברי הועדה, לפי מיטב זכרוני, העלה את

הנושא הזה בצורה זאת במשך החקופה שאני חבר בה.

כאשר אתה היית חבר הועדה, מי היה היושב ראש?

היו"ר אגרנט:

דוד הכהן.

ה. צדוק:

האם הוא לא העלה ביקורת בתוך הועדה או מחוצה לה,

היו"ר אגרנט:

שאתה יודע, שהוא איננו שבע רצון מהחפיד שממלאת

הועדה בעינינו חוץ ובטחון? אני אמרתי לך מראש שאנחנו קיבלנו מכתב ממנו שבו

הוא אמר שהוא לא היה שבע רצון מהתפקיד שהיא בפועל מילאה, שהוא היה תפקיד שטחי.
הוא הציע לראש הממשלה דאז לוי אשכול ז"ל לחלק את הועדה לשני חלקים. כמו שכבר נזכר
כאן, בטחון לחוד וחוץ לחוד. אתה כבר הבעת את דעתך על הנושא הזה. האם הוא לא העלה
את הנושא הזה בחוץ הועדה?

ח. צדוק:

אני יכול לומר שאינני יודע, לא זכור לי. אבל אני בהחלט
מוכן בעצמי ובעזרת המזכיר של הועדה לחרוש את הפרוטוקולים
ולראות אם דבר כזה משחק בפרוטוקולים. אם הוא אמר דברים לראש הממשלה, זה כמו
אני אינני יכול לדעת.

היו"ר אגרנט:

אני רק רציני לדעת אם הועדה היתה ערה כבר לפני שנים
לעובדה שלמעשה היא לא חודרת לכל השטח הזה, אף לא מבחינה

פרלמנטרית?

ח. צדוק:

אני אישית מאז שאני יושב - ראש, ברור לי שחסרים לועדה

כלים מקצועיים למילוי הפקידה. וזאת אמרתי בכנסת לפני

קרוב לשנתיים. אני מודה שלגבי הארגון של שירותי המודיעין ספציפית לא רק שאני

לא העליתי את העניין, הוא לא הטריד אותי כמו שהטריד אותי העדר הכלים לגבי סדר

הדיון, לגבי הדיון בחקציב. העניין הזה נתחדד אצלי אחרי מלחמת יום הכיפורים.

הצאצאצא
היו"ר אגרנט:

האאאא אפילו ביחס לעניין התקציב אומר שועדת המשנה הזאת,

כנראה המשוחפת - כן?

ח. צדוק:

כן.

הייתי

- קיימת גם היום, חבר בה מסעם הכנסת. היתה מתכנסת כמה

היו"ר אגרנט:

פעמים לפני קביעת תקציב שנתי, דנה בו בצורה שטחית למדי

ומובלח לבעיות התקציב בלבד. זו הערכה נכונה?

ח. צדוק:

אני לא רוצה לחת אדקטיבים. אני ניסיתי לתאר את הדיון הזה,

נדמה לי שבצורה די מאופקת אמרתי דברים ברורים מה אני

חושב על היכולת של הועדה הזאת לקיים את התפקיד שלה לגבי תקציב הבטחון. אני זוכר,

אבל אני חושב שדוד הכהן היה יושב-ראש ועדת החוץ והבטחון תקופה רבה יותר ארוכה

מאשר התקופה שאני מכהן.

לנדאו:

אני שואל את עצמי האם הועדה אינה יכולה לעשות יותר גם

בהעדר כלים משלה היום. קודם כל חזקה על חברי הועדה

המשך דברי לנדאר:

שיש להם מידע רחב על עניינים של מדיניות החוץ. זה מובא בפניה על ידי שר החוץ, יותר מלאזרח הרגיל. וההערכה, היא הערכה אסטרטגית הכוללת היא סינטיזה של מידע צבאי ספציפי ושל שיקולים מדיניים. שנית, מדוע הועדה, אולי ועדת משנה, אינה יכולה, נאמר, ברבעים של שעת חירום מתקרבת להזמין גם את החומר הגלמי מן השירותים? למשל, אחת הזכרה את דבריו בשנה זאת "מוטב להיות מוכן". מדוע אי אפשר היה לבסס קצת יותר ולדרוש מראש אמ"ן: אנחנו רוצים לראות את החומר הגלמי הזה. ואם קיימת פה סכנה של דליפה, אז אפשר לקדם אותה על ידי זה שאולי בוחרים בגוף יותר מצומצם מתוך הועדה.

ח. צדוק:

אני לסוב או לרע רוצה לומר: הועדה לא ביקשה מעולם, עד כמה שאני יודע, בדיקה ישירה של החומר, של המקורות העניין. אני הייתי יכול להוסיף לזה, שאפילו היתה מבקשת ומקבלת - ויש עוד שאלה אם היתה מקבלת - אני לא בטוח שבלי כלים מקצועיים היא ערוכה לבדוק אותו. אשר ל"דלביליטי - לא תמיד, אני זוכר ברגע זה מקרה, שהועדה ביקשה עיון במסמך מסוים ושר הבטחון לא הסכים להעמיד את המסמך הזה לרשות הועדה, מפני שהוא מסמך פנימי של צה"ל.

היו"ר אגרנט:

זה קרה לא פעם?

ח. צדוק:

אני ברגע זה מדבר על דבר אחד שזכור לי. אני אינני יודע למה היו מגיעים הדברים אילו הועדה היתה מחליטה, שהיא - הועדה ולא חבר זה או אחר שדרש את החומר, שהיא עומדת על כך שהחומר יימסר לה ושר הבטחון היה עומד בסירובו, אולי היינו אז מגיעים לקונפליקט קונסטיטוציוני. אבל במקרה ההוא שאני זוכר אותו עכשיו, זה היה הדין וחשבון של ועדה בענין שקראו לו אז "חריגים בפיתחת רפיח", הועדה קיבלה את תוכן הדין וחשבון, אבל לא את המסמך עצמו. והועדה השלימה עם זה שהיא לא מקבלת את המסמך הזה.

ידין:

טוב, אני כהמשך השאלה הזאת: אני יכול להבין או לא

להבין קבלת חומר גלמי, אבל איך אתה יכול להסביר עכשיו,

אולי (שוב אנחנו חכמים לאחר מעשה, אבל בענין זה - זה לא שייך לתחום הזה) את העובדה: אתם יושבים ב-26 לספטמבר, אתם יושבים ב-30 לספטמבר ואתם יושבים ב-4 לאוקטובר. בעצם מראש השנה עד יומיים לפני פריצת המלחמה ואתם דנים בענין פיתחת רפיח, אתם דנים בענין שנאו ואתם דנים בענין קרייסקי. כאותו זמן בעתונות נעזוב כבר כרגע את המקורות של המודיעין, אני כאזרח קראתי אז בעתונות שיש ריכוזים

המשך דברי ידין:

מאימים בחזית הסורית והמרצית. הרמטכ"ל נושא נאום בהזדמנות מסוימת, שהזרוע

הארוכה של צה"ל

בכנס צנחנים.

לסקוב:

הזרוע הארוכה של צה"ל השיג את הסורים במקומות

ידין:

עמוקים וכו'. הקהל מרגיש מתיחות די רבה. הוא גם

קורא בין השורות בעתונות ומרגיש מבחינת הצנזורה שפה ושם כל יום העתונאים

מצליחים, או לא מצליחים, להעביר כמה ידיעות על ריכוזים פה וריכוזים שם, על

מתיחות פה ומתיחות שם. איך אפשר להסביר - אם זה כך היה - שועדת החוץ והבטחון

בתור שכזאת, או חבריה בנפרד, כאשר נפגשים כבר עם ראש הממשלה מ-26 לספטמבר,

נניח אפילו שלא יזמן מעצמם, אבל כאשר נפגשים כבר בשבועיים וחצי האלה, לא

מעוררים שאלה ורוצים לדעת מה המצב.

אני יכול רק לחזור על העובדות.

ה. צדוק:

לא, העובדות הן ברורות. אני מנסה לקבל הסברה.

ידין:

צדיעות דומות על ריכוזים היו בעתונים בהזדמנויות

ה. צדוק:

שונות בעבר. אני מניח לגבי שאר החברים, כל שאר

החברים מכל הסיעות ואני יודע לגבי עצמי, שעם זה שקראתי את הידיעות האלה

בעתון, והן היו ידיעות מאותו הסוג שהיו כבר בעבר, חשבתי בליבי שאילו העניין

היה באמת רציני, היה שר הבטחון או ראש הממשלה יוזמים דיון כועדה. אני זוכר,

למשל, שהיו כמה ישיבות יזומות על ידי הממשלה, על יסוד מידע שעמד לרשות הממשלה

ולא היה בידיו. למשל, אני זוכר ששר הבטחון הזעיק אותנו אחרי קידום הטילים

באוגוסט 1970, אחרי ההסכם של הפסקת האש ה"סטנד-סטיל", שזו הייתה הפרה של הסטנד-

סטיל. אני יודע שזה היה הלך המחשבה שלי באותו זמן שקראתי. העובדה היא שאף

חבר מ-19 חברי הועדה לא ביקש, ואני יכול רק להניח שזה היה גם הלך המחשבה של

החברים.

אני מכין. אנחנו סוף סוף רוצים גם להבין מה קורה פה.

ידין:

פרוש הדבר שועדת החוץ והבטחון, שהיא כנסת זוטא,

צמצם נהגה כלפי הממשלה לא באותו נוהג שהכנסת עצמה נוהגת מטעם הממשלה.

למשל, צמצמה עובדה היא שבכל השטחים האחרים של הממשלה אפילו כששר מסוים איננו

מביא בעיה לכנסת, או אפילו כשהוא חושב שהעניינים בסדר לחלוטין כחחום המשרד שלו,

עובדה היא שחברים מביאים שאילתות ומקשים על הממשלה. פה התשובה היא, שהיות והממשלה לא השכה שיש כשהו להעלות, אז אין תפקיד הועדה לשאול.

ח. צדוק: אני חושב שאין שום הברל בנוהג.

ידין: לא, בדיעבד.

ח. צדוק: לא, גם בדיעבד. מדוע? שאילתה שואל חבר-כנסת. לא ועדה

שואלת, שואל חבר-כנסת שאילתה. הצעה לסדר היום מעלה

חבר-כנסת או סיעה. אילמלא העניין הזה היה עניין בטחוני סודי, יכול היה חבר כנסת

לשאול שאילתה או להציע לכנס את הכנסת ולהציע הצעה לסדר היום בנושא לא בטחוני.

הוא יכול היה לעשות כאן בדיוק אותו הדבר. כלומר, הוא יכול היה לבקש כינוס

הועדה כדי לשמוע.

ידין: לפי מיטב ידיעתך לא היה דבר כזה?

ח. צדוק: לא. לגבי מה שקרה לפני יום הכיפורים - -

ידין: בשבועיים וחצי האלה.

ח. צדוק: לא לפי מיטב ידיעתך. לא היה.

ידין: זה אותו הדבר.

לנסאו: האם אתה מרוצה ממידת הסודיות של הדיונים בוועדה שלך?

ח. צדוק: אנחנו מתלבטים בעניין הזה כל הזמן. אני אישית גם כן.

יש פה אינטרסים ציבוריים מנוגדים. יש אינטרס ציבורי

שהציבור ידע עד כמה שאפשר יותר. יש אינטרס ציבורי שרשות הועדה הזאת יעמוד

גם מידע סודי, לא רק שיעמוד לרשותה מידע סודי - אלא שהחברים יכולו בחופשיות

במורה, בלי לחשוש לתוצאות הציבוריות של פירסום דברים, להביע דעתם על העניינים

הסודיים האלה.

המשך דבריו רשמה מי

לפני כן - ש.א.

מ.י.

ועדה החקירה - 6.1.1978

ישיבה מה' - ברוקר

ח.י. צדוק:

ובכן אני לא פעם עמדת בפני דילמה כזאת: היה דיון בוועדה, ואני רציתי לפרסם יותר מאשר את הקומוניקט השבלוני שאנחנו נוהגים לפרסם. אבל אז מיד עמדת בפני הקושי שאם אני אעשה פרפראזה של משהו שאמר חבר פלוני, או יקרה אחד משני דברים, או שניהם: הוא יבוא ויגיד: לא דייקה, מפני שאני גם אמרתי כך וכך, וזה משנה את התוכן, וחבר אחר יבוא ויגיד: מדוע פרסמת מה שהוא אמר ולא פרסמת מה שאני אמרתי בחשוכה למה שהוא אמר.

כך שנדמה לי שהברירה היא לא קצת פרסום. או שזה מוסד פומבי, או שזה מוסד סגור. הצורך במוסד שחיה לך גישה למידע סודי וחופש ההתבטאות של החברים, לדעתי מוכרח להכריע את הכף לטובת דעות הוועדה. היו"ר אגרנט: בעקבות השאלה הזאת: האם עצם הפחד מפני דליפות, האם גם זה משפיע על אותה הפרובלימה של חדירה לעדמק

על-ידי הוועדה, באופן פסיכולוגי או באופן מעשי?

ח.י. צדוק: אני חושב שאם השאלה הזאת צריך לשאול את מי שבא

לפני הוועדה.

היו"ר אגרנט: לא, הוועדה יכולה לדרוש מידע/ היא יכולה/ לעמוד על

דעתה; אם יספקו את רצונה או לא - זו שאלה אחרת,

אבל היא יכולה למשל להביע מחאה על זה שהיא צריכה את המידע, שהיא מבקשת את המידע. אני רק שואל האם עצם החשש הזה מפני דליפות משפיע?

ח.י. צדוק: אני כיושב-ראש יכול לומר שאני מעולם לא הגבלתי

איזה שהוא חבר בדרישה, בשאלה שלו, או בהבעת דעה,

או בדרישה לחומר, בגלל השיקול שיש חשש להדלפה. ולמוסד הזה, שהוא הייתי

אומר איננו מחוסן לחלוטין מפני הדלפות, יחסית למוסדות אחרים יש לו

רפוטציה של מוסד שלא הרבה דולף ממנו. אני כיושב-ראש הושב שאסור לי לומר

לחבר הוועדה: אל חשאל את השאלה הזאת, מפני שהתשובה תהיה כזאת שאם היא תדלוף,

מ.י.

ועדת החקירה - 6.1.1978

ישיבה מה' - בנוקר

ח.י. צדוק:

היא חסכן משהו. אני פועל על יסוד ההנחה שדברים לא דולפים, גם אם מדי פעם בפעם אני מצאא צעצעא קורא בעתון, ומבלי ששם מישהו יזכיר שדבר זה נאמר בוועדת חוץ ובטחון - אני יכול לזהות את העקבות כמובילות לדיון שהיה בוועדה.

אבל המופיעים בוועדות בדרך כלל מקיימים מידה מסויימת של מגע עם היושב-ראש לקראת הישימה.

נכנצל:

כן.

ח.י. צדוק:

וגם בנושאים כאלה בדרך כלל הם מדברים עם היושב-ראש איפה צריכים להיזהר קצת וכו'. האם זה קורה שם גם כן? לא. כלומר אני נוחן לחברי הוועדה חופש גמור לשאול כל שאלה רלבנטית, ואינני מגביל אותם במאומה בגלל

נכנצל:ח.י. צדוק:

השיקול שמהו יכול ללרוף.

זו לא תשובה לשאלתי. אני שאלתי אם המופיעים בפני הוועדה, לקראת ישיבה, לפעמים באו בדברים אתך על הדאגה

נכנצל:

שיש להם לגבי אפשרות של דליפה, ושרצוי שהויכוח לא יהיה רחב מדי?

לאו דוקא. לא. הייתי אומר: הייתי עונה על השאלה

ח.י. צדוק:

הזאת בשלילה, כשהמדובר הוא בשיחה לקראת ישיבה

ספציפית על נושא ספציפי. אבל אני שמעתי מפי ראש הממשלה ומפי שרים אחרים חלונות על כך שהגה דבר זה וזה שנתפרסם בעתון - לא ייתכן שהוא הגיע כאיזה מקור אחר, אלא מתוך הוועדה. ייתכן שזה כך וייתכן שזה לא כך, מפני שתמיד יש עוד אנשים שיש להם גישה לכך. אבל אני אינני זוכר מקרה שכאו אלי ואמרו לי: בנושא זה מבקשים ממך להגביל את הדיון מפני שיש חשש לדליפה. לא היו דברים כאלה.

שאלה אתה בנוגע לישיבה במוצאי יום הכיפורים, 6

נכנצל:

באוקטובר. אני מבין שהיה קונצנזוס שלא לגעת בעבר.

אבל היה עניין אחד שעליך יכולה הוועדה, והוא היה מאד קרוב לביצוע, יכולה הוועדה להתייחס אליו, וזו היתה השאלה: מה יאמרו לציבור. קרה מה שקרה, עוד מעט,

מ.י.

ועדת החקירה - 6.1.74

ישיבה סה' - בכור

ח.י. צדוק:

כשעה שמונה, תופיע בכלי התקשורת ראש הממשלה, יופיע שר הבטחון, ויש צורות שונות שבהן אפשר להתייחס למה שקרה ולמצב שנוצר. האם הועדה העלתה את השאלה הזאת?

ח.י. צדוק: הועדה באופן יוצא מן הכלל, שלא כדרכה, באוחז

יום סיימה את הישיבה שלה בקומפוזניקט שלא היה

קומפוזניקט יבש, אלא היה בו משהו מן הקריאה אל הציבור. ואני אשלה הנה את הקומפוזניקט הזה. אבל מה שהעסיק אותנו באותו זמן קודם כל וראשית כל זה המצב בחזיתות.

לסקוב: שתי שאלות קצרות, מבחינה הנושאים שבאים לפני הועדה:

האם נושאים כמו התנהגות של קצין בכיר שאינה עולה

בקנה אחד עם היות שירותו שליחות וכדומה, או נושאים כמו משמעת או מילואים, עולים לפני הועדה?

ובענין התקציב עוד שאלה: אני מבין שהועדה איננה

הפתוחות

יודעת על האפשרויות/שהיו לפני שדונו הדברים. אבל האם הועדה קוראת את משרד הכסתון או את המטה הכללי בשביל לדעת: אם הם הסתדרו - על מה הם ויתרו בשביל להסתדר?

ח.י. צדוק: אשר לשאלה הראשונה - הועדה אינה עוסקת בעניינים

ספציפיים של התנהגות קצין או עניני משמעת. יכולה

הועדה, או יכול חבר הועדה, לשאול אם ננקטו צעדים. אבל הצעדים שצריכים להינקט הם צעדים שבמסגרת המשמעת הצבאית, במסגרת חוק השיפוט הצבאי, ולא צעדים

שהועדה בעצמה נוקטת. יכול שר הבטחון או הרמטכ"ל ויגיד מה הצעדים שהוא

נקט בגבולות הסמכות שלו. ובהחלט תיתכן ביקורת. יכול חבר ועדה לומר לו:

אתה החלטת שאין מקום לנקוט פעולה דיסציפלינרית; ממה שאנחנו יודעים על

העובדות - יש מקום לזה. אני זוכר מקרה שחברים בוועדה הביעו את הדעה שסנקציה

שננקטה לגבי קצין בכיר מסויים על חריג לא הלמה את הומרת המעשה. אבל לא

היא עושה את זה. היא רק מביעה דעה על מה שהרשויות המוסמכות עושות במסגרת הסמכויות שלהן.

כ.י.

ועדה החקירה - 6.1.74

ישיבה מה' - כבוקר

ח.י. צדוק:

השאלה השניה היתה בענין התקציב. בענין התקציב

הסידור הוא כך: אני אמרתי שבפורום המשותף הזה של הועדות יש קריאה ראשונה של התקציב. בקריאה זאת מופיעים שר הבטחון, הרמטכ"ל ועוזר שר הבטחון, כלומר כל הצמרת של משרד הבטחון. הדיון הזה בקריאה ראשונה איננו דיון מפורט. הוא בערך כמו הקריאה הראשונה בכנסת, עלומר על מדיניות תקציב הבטחון בכללותו. באותה ועדה משנה מופיעים הממונים על כך במשרד הבטחון ובצה"ל, לפי הנושאים שאנחנו דנים בהם. אבל ההתדיינות בתוך צה"ל ובתוך משרד הבטחון, ובין משרד הבטחון למשרד האוצר, שקדמה לגיבוש התקציב המדגש - איננו "אכיילכל" לוועדה.

לסקוב: הבנתי. השאלה שלי היא: סוכם התקציב; האם הועדה

מחענינת על איזה דברים ויתרו, למשל אם ויתרו על

מובילי טנקים, או שבמקום 10 ימי תחמושת - 5 ימי תחמושת? זה בסמכותה.

האם הועדה מחענינת? ננית אולי קוצץ תקציב המודיעין, משהו כזה.

ח.י. צדוק: ובכן תמיד יש בדיון בוועדה הרכה שאלות מן הסוג הזה.

ואז הועדה שומעת הסבר מדוע כך וכך ימים של תחמושת

מספיקים במצב הקיים. אני זוכר שאחד הנושאים שהועדה החליטה כבר, היה הענין

של הנשק האישי, שכמות/האישי איננה מספקת כדי לצויד כל חייל בנשק אישי.

נשמע הסבר. ואני פה יכול להוסיף שאחרי שנשמע ההסבר הזה, קיימם גם אי-השויון

שבין שני הצדדים, שבדמות, כשמצר האנשים שהם בעלי המקצוע, שלהם האוטוריטה

המקצועית ואלה חזיהם, ומצד שני - קבוצה של אנשים מכובדים, אבל הדיוטות

כמקצוע הזה, ששום מכשיר מקצועי אחר איננו עומד לרשותם.

היו"ר אגרנט: האם קרה פעם שהצעתם בתקציב שהוצע לכם על-ידי משרד

הבטחון?

ח.י. צדוק: אנחנו תמיד מעיינים בו עיון רב. וכאשר אנחנו בחרנו

בפעם הקודמת את הנושאים של כוח אדם ושל רכש ושל

בינוני, אז על כל אחד מהנושאים האלה החקיים דיון בטשך ישיבות ארוכות. המצב

איננו כך שהועדה מתכנסת ומאשרת. אני ברצון אעמיד לרשות הועדה פשוט את לוח

ס.י.

ועדת החקירה - 6=2.78

ישיבה מה' - בבוקר

ח.י. צדוק:

הזמנים של דיון בתקציב, מהישיבה הראשונה עד הישיבה האחרונה, כשבאמצע

הדיונים של ועדת המשנה. יש דיון מפורט ויש שאלות מפורטות. אבל

נקודת התורפה היא - אני רק יכול לחזור - היא זו שאמרת כבר...

כן, אמרת כבר. אבל בדרך כלל זה מתקבל. היו"ר אגרנט:

אבל אני לא חושב שזה יהיה תיאור מרויך לומר ח.י. צדוק:

שהועדה לא מעיינת. היא לא רק מציצה; היא מעיינת,

הוא שומעת, היא בודקת, היא שואלת. היא שואלת והיא מקבלת הסברים. וזה

סוף התהליך.

אבל בסוף התקציב הוא יותר גדול או יותר קטן נבנצל:

ממה שהוגש?

בסוף התקציב הוא פחות או יותר שזה לתקציב שהוצע, ח.י. צדוק:

כאשר אל התקציב מחלונות המלצות, הייתי אומר בנושאים

שבהם לחברי הועדה כלא-מזמתיים יותר קל להתמצא, כמו שירותי סעד לחיילים,

סדרי הסעה, תשלומי שכר לחיילים, אבל לא בעניינים כגון פחות מטוסים ויותר

שריון.

זאת אומרת למעשה אין כל גורם במדינה, מחוץ למערכת

נבנצל:

הבטחון, שמערב בזה, במה למשל זה"ל רוצה להצטייד,

זה נכון, וזה בדיוק מה שאני אמרת בכנסת. בנושא

ח.י. צדוק:

זה, לצד זה של העניין, הייתי ער לפני מלחמת יום

הכיפורים. לצד שירותי המודיעין - לא, אגב רק אחרי.

מן הסתם לא תזכור שאני פעם הסתייגתי מזה, שהגורמים

נבנצל:

האזרחיים, במיוחד האוצר, במישור הגבוה, אינם משתלפים

בהחלטות ובהכרעות האלה. אינני מדבר על השחרורים הטכניים על-די אגף

התקציבים ועל החשב במשרד הבטחון, אלא כמישור הגבוה. אני בשעתו אמרת

שדעתי כאן המערכת האזרחית אינה ממלאה את הובתה. מערכת הבטחון עושה כמיטב

יכולתה, אבל המערכת האזרחית הייתה צריכה לתרום את תרומתה לעניין הזה. לפני

ועדת התקירה - 6.1.78

ישיבה מה' - בבוקר

ח.י. צדוק:

שנתיים גם דיברתי על זה בפומבי; במסגרת הכנסת דיברתי יותר,

האם אתה שותף לדעה זו?

ח.י. צדוק: אני אמרתי כאן: כלים כאלה אין הידום לא לרשות

שד האוצר ולא לרשות ראש הממשלה ולא לרשות ועדות

הכנסת. אז שסתבר שאני שותף.

היו"ר אגרנט: אני מודה לך מאד. אתה חביש לנו את החומר שהבטת.

ח.י. צדוק: כן.

ידין: וגם בענין איסור הראל.

ח.י. צדוק: בהחלט, בהחלט. אני רשמתי לי.

לדעת הוועדה

הישיבה נסתיימה בשעה 12.33.